

Seat No. : _____

MK-202

May-2025

B.Com., Sem.-II (NEP)

MDC-ECO-124 : Economics

(Rural Development : Policies & Programmes)

Time : 2:00 Hours]

[Max. Marks : 50

1. ગ્રામીણ વિકાસનું મહત્ત્વ ચર્ચો. 10
અથવા
1. ભારતમાં ગ્રામીણ વિકાસના પ્રશ્નો સમજાવો. 10
2. બેરોજગારીના પ્રકારો ચર્ચો. 10
અથવા
2. સ્થળાંતરનો અર્થ આપી, તેના પ્રકારો ચર્ચો. 10
3. ગ્રામીણ ધિરાણના કારણો ચર્ચો. 10
અથવા
3. ગ્રામીણ શાખના સ્ત્રોતો સમજાવો. 10
4. સુવર્ણ જ્યંતિ ગ્રામ સ્વરાજ યોજના ચર્ચો. 10
અથવા
4. મહાત્મા ગાંધી રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ રોજગાર ગેરંટી ધારો સમજાવો. 10
5. બહુવિકલ્પીય પ્રશ્નો : (ગમે તે દસ) 10
(1) આ વ્યાખ્યા કોણે આપી છે ?
“ગ્રામીણ વિકાસ એ ચોક્કસ ગ્રામીણ ગરીબોના આર્થિક અને સામાજિક જીવનમાં સુધારો લાવવાની વ્યૂહરચના છે.”
(a) ગાંધીજી (b) યૂનાઈટેડ નેશન્સ
(c) ગ્રામીણ વિકાસ મંત્રાલય (d) પ્રો. માર્શલ
- (2) NGOનું પુરું નામ જણાવો.
(a) New Government Organisations
(b) National Government Organisations
(c) Net Government Organisations
(d) Non-Government Organisations

- (3) ગ્રામીણ વિકાસનો હેતુ શું છે ?
- (a) ગરીબી નિવારણ (b) કૃષિ ઉત્પાદનમાં વધારો
(c) (a) અને (b) બંને (d) ઉપરોક્ત એકપણ નહિ
- (4) ગ્રામીણ અર્થતંત્રની પાયાની સમસ્યા શું છે ?
- (a) ગરીબી (b) બેરોજગારી
(c) કુપોષણ (d) ઉપરોક્ત તમામ
- (5) ગરીબી રેખાનો ખ્યાલ _____ સાથે સંબંધિત છે.
- (a) નિરપેક્ષ ગરીબી (b) સાપેક્ષ ગરીબી
(c) (a) અને (b) બંને (d) ઉપરોક્ત એકપણ નહિ
- (6) કયા પ્રકારની બેરોજગારીમાં શ્રમિકની સીમાંત ઉત્પાદકતા શૂન્ય હોય છે ?
- (a) ચક્રીય બેરોજગારી (b) પ્રછન્ન બેરોજગારી
(c) ખુલ્લી બેરોજગારી (d) ઉપરોક્ત એકપણ નહિ
- (7) ગ્રામીણ શાખ માટે નાબાઈની સ્થાપના કયા વર્ષમાં કરવામાં આવી ?
- (a) 1947 (b) 1951
(c) 1982 (d) 1991
- (8) ગ્રામીણ શાખનો સ્ત્રોત કયો છે ?
- (a) નાબાઈ (b) પ્રાદેશિક ગ્રામીણ બેંક
(c) સેલ્ફ હેલ્પ ગ્રુપ (d) ઉપરોક્ત તમામ
- (9) ગ્રામીણ વિસ્તારમાં આવકનો મુખ્ય સ્ત્રોત શું છે ?
- (a) ઉદ્યોગ (b) સેવા ક્ષેત્ર
(c) કૃષિ (d) ઉપરોક્ત તમામ
- (10) ભારતના કયા પ્રધાનમંત્રીએ “પ્રધાનમંત્રી જનધન યોજના” ની જાહેરાત કરી ?
- (a) ડૉ. મનમોહન સિંઘ (b) શ્રી ચંદ્રશેખર
(c) શ્રી વી. પી. સિંઘ (d) શ્રી નરેન્દ્ર મોદી
- (11) ભારતના વડાપ્રધાન શ્રી અટલ બિહારી વાજપાઈ એ કયા વર્ષમાં “સર્વ શિક્ષા અભિયાન”નો આરંભ કર્યો ?
- (a) 2000 – 2001 (b) 1990 – 1991
(c) 2014 – 2015 (d) 2008 – 2009
- (12) ભારતમાં કઈ યોજના પાક વીમા સાથે સંબંધિત છે ?
- (a) PMFIS (b) PMFBY
(c) PMABY (d) ઉપરોક્ત એકપણ નહિ

Seat No. : _____

MK-202

May-2025

B.Com., Sem.-II (NEP)

MDC-ECO-124 : Economics

(Rural Development : Policies & Programmes)

Time : 2:00 Hours]

[Max. Marks : 50

1. Discuss importance of Rural Development. 10
OR
1. Explain issues of Rural Development in India. 10
2. Discuss types of Unemployment. 10
OR
2. Give meaning of migration and discuss its types. 10
3. Discuss causes of Rural Indebtedness. 10
OR
3. Explain sources of Rural Credit. 10
4. Discuss Swarna Jayanti Gram Swaraj Yojna. 10
OR
4. Explain Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Act. 10
5. MCQs : (Any **ten**) 10
 - (1) Who has given this definition ?
“The Rural Development is a strategy to bring about improvement in the economic and social life of precisely the rural poors.”
(a) Gandhiji (b) United Nations
(c) Ministry of Rural Development (d) Prof. Marshall
 - (2) Give full form of NGO.
(a) New Government Organisations
(b) National Government Organisations
(c) Net Government Organisations
(d) Non-Government Organisations

- (3) What is the objective of Rural Development ?
- (a) Poverty Alleviation
 - (b) Increase in Agricultural Production
 - (c) Both (a) and (b)
 - (d) None of the above
- (4) What is the basic problem of rural economy ?
- (a) Poverty
 - (b) Unemployment
 - (c) Malnutrition
 - (d) All of the above
- (5) The concept of poverty line is related with _____.
- (a) Absolute poverty
 - (b) Relative poverty
 - (c) Both (a) and (b)
 - (d) None of the above
- (6) In which type of unemployment the marginal productivity of labour is zero ?
- (a) Cyclical unemployment
 - (b) Disguised unemployment
 - (c) Open unemployment
 - (d) None of the above
- (7) In which year NABARD was established for rural credit ?
- (a) 1947
 - (b) 1951
 - (c) 1982
 - (d) 1991
- (8) What is the source of rural credit ?
- (a) NABARD
 - (b) Regional Rural Bank
 - (c) Self-help Group
 - (d) All of the above
- (9) What is the major source of income in rural area ?
- (a) Industry
 - (b) Service sector
 - (c) Agriculture
 - (d) All of the above
- (10) Which Prime Minister of India has announced “Pradhan Mantri Jan Dhan Yojna” ?
- (a) Dr. Manmohan Singh
 - (b) Shree Chandrasekhar
 - (c) Shree V.P. Singh
 - (d) Shree Narendra Modi
- (11) In which year did the Prime Minister of India Shri Atal Bihari Vajpayee launched “Sarva Shiksha Abhiyan” ?
- (a) 2000 – 2001
 - (b) 1990 – 1991
 - (c) 2014 – 2015
 - (d) 2008 – 2009
- (12) Which programme is related with insurance for crops in India ?
- (a) PMFIS
 - (b) PMFBY
 - (c) PMABY
 - (d) None of the above

MK-202

May-2025

**B.Com., Sem.-II (ID/MD)
MDC-ECO-124 : Economics
(Labour Economics)**

Time : 2:00 Hours]

[Max. Marks : 50

1. શ્રમનું અર્થશાસ્ત્ર એટલે શું ? તેનું મહત્વ સમજાવો. 10
અથવા
1. ભારતમાં શ્રમની સમસ્યાઓનું વર્ણન કરો. 10
2. શ્રમ બજારની લાક્ષણિકતાઓની વિસ્તારપૂર્વક ચર્ચા કરો. 10
અથવા
2. શ્રમના પુરવઠાનો અર્થ અને નિર્ણાયકો સમજાવો. 10
3. વેતન દર નીતિનો અર્થ અને મહત્વ સમજાવો. 10
અથવા
3. વેતન દરના નવ-પ્રશિષ્ટ સિદ્ધાંતનું વર્ણન કરો. 10
4. બેરોજગારીનો અર્થ અને પ્રકારો સમજાવો. 10
અથવા
4. શ્રમ આયોગની ભૂમિકાનું વિસ્તારપૂર્વક વર્ણન કરો. 10
5. બહુવૈકલ્પીય પ્રશ્નો : (કોઈપણ દસ) 10
 - (1) નીચેનામાંથી કયું લક્ષણ શ્રમના અર્થશાસ્ત્રનું છે ?
 - (a) શ્રમ એ ઉત્પાદનનું એક સમાનગુણી સાધન છે.
 - (b) શ્રમનો સંગ્રહ અન્ય સામાનની જેમ કરી શકાય છે.
 - (c) તે વેતન નિર્ધારણ અને કામની પરિસ્થિતિઓનો અભ્યાસ કરે છે.
 - (d) શ્રમ બજારો પર સરકારી નીતિઓથી અસર થતી નથી.
 - (2) નીચેનામાંથી શ્રમના અર્થશાસ્ત્રનું મુખ્ય કેન્દ્રબિંદુ કયું છે ?
 - (a) આબોહવા પરિવર્તન
 - (b) કામદાર અને નોકરી આપનારાઓની વચ્ચેની ક્રિયા-પ્રતિક્રિયાઓ
 - (c) ખાદ્ય ઉત્પાદન
 - (d) રસ્તાઓનું નિર્માણ
 - (3) શ્રમનું અર્થશાસ્ત્ર સરકારોને _____ માં મદદ કરે છે.
 - (a) પ્રવાસનના આયોજન
 - (b) રોજગાર વલણો અને નીતિ-નિર્માણની આગાહી કરવા
 - (c) રમતગમત ટુર્નામેન્ટના આયોજન કરવા
 - (d) આમાંથી કોઈ નહીં

- (4) નીચેનામાંથી કયું શ્રમના અર્થશાસ્ત્રના કાર્યક્ષેત્રનું વર્ણન કરે છે ?
- (a) ફક્ત વેતનના મુદ્દાઓ
(b) ફક્ત નોકરી આપનારના અધિકારો
(c) રોજગારી, ઉત્પાદકતા, કામની પરિસ્થિતિઓ અને નીતિઓ જેવા વ્યાપક મુદ્દાઓ
(d) સરકાર દ્વારા કર વસૂલાત
- (5) નીચેનામાંથી શ્રમની માંગનું નિર્ણાયક પરિબલ કયું છે ?
- (a) વેતન દર
(b) વસ્તી વૃદ્ધિ
(c) કામદારની ઉંમર
(d) હવામાન પરિસ્થિતિઓ
- (6) કામ કરવાની પરિસ્થિતિઓમાં શ્રમનું અર્થશાસ્ત્ર શું ભૂમિકા ભજવે છે ?
- (a) તે તેમને વધુ ખરાબ બનાવે છે.
(b) તે તેમને અવગણે છે.
(c) તે નોકરીની સલામતી અને આરોગ્ય સુધારવામાં મદદ કરે છે.
(d) તે સલામતીના નિયમો દૂર કરે છે.
- (7) હરીફાઈયુક્ત શ્રમ બજારમાં, જ્યારે _____ ત્યારે સમતુલા પ્રાપ્ત થાય છે.
- (a) વેતન દર સરકાર દ્વારા નક્કી કરવામાં આવે
(b) માંગવામાં આવેલ શ્રમનો પુરવઠો પૂરા પાડવામાં આવેલ શ્રમના પુરવઠા જેટલો થાય
(c) નોકરી આપનારાઓ કામદારોને આકર્ષવા માટે ઉંચા વેતન આપે
(d) બધા કામદારોને સમાન વેતન દર ચૂકવવામાં આવે
- (8) વેતનદરની નીતિનો મુખ્ય ઉદ્દેશ્ય શું છે ?
- (a) કામદારો માટે વ્યાજબી વેતન નક્કી કરવું
(b) કંપનીનો નફો વધારવો
(c) કામના કલાકો ઘટાડવા
(d) કામદારોને તાલીમ આપવી
- (9) વેતનના પ્રશિષ્ટ સિદ્ધાંતને _____ પણ કહેવામાં આવે છે.
- (a) વેતનનો સીમાંત ઉત્પાદકતાનો સિદ્ધાંત
(b) વેતનનો આધુનિક સિદ્ધાંત
(c) વેતનનો પુરવઠા-માંગનો સિદ્ધાંત
(d) આમાંથી કોઈ નહીં
- (10) વેતન નિર્ધારણના નવપ્રશિષ્ટ સિદ્ધાંતની મુખ્ય ધારણા કઈ છે ?
- (a) વેતન નિર્ધારણમાં સરકારનો હસ્તક્ષેપ
(b) મજૂર મંડળનું વર્ચસ્વ
(c) કામદારો અને પેઢીઓનું તર્કબદ્ધ વર્તન
(d) વેતન કઠોરતા
- (11) છુપી બેરોજગારી સામાન્ય રીતે સૌથી વધુ _____ માં જોવા મળે છે.
- (a) શહેરી ઉદ્યોગો
(b) સેવા ક્ષેત્ર
(c) કૃષિ ક્ષેત્ર
(d) આઈ.ટી. ક્ષેત્ર
- (12) ભારતમાં કઈ સરકારી યોજના ગ્રામીણ બેરોજગારી ઘટાડવાનો હેતુ ધરાવે છે ?
- (a) મેક ઈન ઈન્ડિયા
(b) મનરેગા
(c) સ્ટાર્ટઅપ ઈન્ડિયા
(d) ડિજિટલ ઈન્ડિયા
- (13) ભારતમાં પ્રથમ ટ્રેડ યૂનિયન ક્યારે સ્થપાયું હતું ?
- (a) 1920
(b) 1918
(c) 1947
(d) 1930

Seat No. : _____

MK-202

May-2025

B.Com., Sem.-II (ID/MD)
MDC-ECO-124 : Economics
(Labour Economics)

Time : 2:00 Hours]

[Max. Marks : 50

1. What is labour economics ? Explain its importance. **10**
OR
1. Describe labour problems in India. **10**
2. Discuss the characteristics of the labour market in detail. **10**
OR
2. Explain the meaning and determinants of supply of labour. **10**
3. Explain the meaning and importance of wage rate policy. **10**
OR
3. Describe Neo-Classical theory of wage rate. **10**
4. Explain meaning and types of unemployment. **10**
OR
4. Describe the role of the Labour Commission in detail. **10**
5. Multiple Choice Questions : (Any **ten**) **10**
 - (1) Which of the following is a characteristic of labour economics ?
 - (a) Labour is a homogeneous factor of production.
 - (b) Labour can be stored like other goods.
 - (c) It studies wage determination and working conditions.
 - (d) Labour markets are not influenced by government policies.
 - (2) Which of the following is a key focus of labour economics ?
 - (a) Climate change
 - (b) Worker and employer interactions
 - (c) Food production
 - (d) Construction of roads
 - (3) Labour economics helps governments in _____
 - (a) Organising tourism
 - (b) Forecasting employment trends and policy making
 - (c) Organizing sports tournaments
 - (d) None of these

- (4) Which of the following describes the scope of labour economics ?
- Only wage issues
 - Only employer rights
 - Broad issues like employment, productivity, working conditions and policies
 - Tax collection by the government
- (5) Which of the following is a determinant of labour demand ?
- Wage rate
 - Population growth
 - Worker's age
 - Weather conditions
- (6) What role does labour economics play in working conditions ?
- It makes them worse.
 - It ignores them.
 - It helps to improve job safety and health.
 - It removes safety rules.
- (7) In a competitive labour market, equilibrium is reached when _____
- the wage rate is set by the government.
 - the quantity of labour demanded equals the quantity of labour supplied.
 - employers offer high wages to attract workers.
 - All workers are paid the same wage rate.
- (8) What is the main aim of wage rate policy ?
- To fix fair wages for workers
 - To increase company profits
 - To reduce working hours
 - To train workers
- (9) The classical wage theory is also called _____.
- Marginal productivity theory of wages
 - Modern wage theory
 - Supply-demand wage theory
 - None of these
- (10) Which is the key assumption of the Neo-Classical theory of wage determination ?
- Government intervention in wage setting
 - Trade union dominance
 - Rational behaviour of workers and firms
 - Wage rigidity
- (11) Disguised unemployment is most commonly found in _____,
- Urban industries
 - Service sector
 - Agriculture sector
 - IT sector
- (12) Which government scheme in India aims to reduce rural unemployment ?
- Make in India
 - MGNREGA
 - Startup India
 - Digital India
- (13) When was the first Trade Union in India established ?
- 1920
 - 1918
 - 1947
 - 1930